

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจ่ายเสียงรัฐสภา และคณะทำงานด้านข้อมูลรายการร้อยเรื่อง...เมืองไทย
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทร. ๐-๒๒๔๔-๒๐๖๕

เรื่อง วิสาหกิจเพื่อสังคม
เรียบเรียง นางสาวดวงรัตน์ ประจักษ์ศิลป์ไทย วิทยากรปฏิบัติการ
กลุ่มงานบริการวิชาการ ๒ สำนักวิชาการ
ออกอากาศ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

วิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) เป็นองค์กรที่มีจุดประสงค์เพื่อสังคมที่ชัดเจนโดยให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารงาน มีรายได้หลักมาจากการขายสินค้าและบริการโดยผลกำไรส่วนใหญ่ต้องนำไปลงทุนตามวัตถุประสงค์มิใช่เข้ามาแบ่งปันให้ผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของ นอกจากนี้ ยังต้องเป็นองค์กรที่มีความน่าเชื่อถือและเป็นอิสระ ดังนั้น วิสาหกิจเพื่อสังคมนั้นก็เหมือนเป็นวิธีที่ใช้แก้ปัญหาการหาเงินทุนขององค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรที่โดยปกติแล้วมักจะมีจุดประสงค์ เพื่อแก้ปัญหาด้านสังคมแต่ต้องพึ่งพาเงินบริจาคเป็นส่วนใหญ่และก็เป็นการแก้ปัญหาการแสวงหาผลกำไรของธุรกิจทั่วไปที่มีได้คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม วิสาหกิจเพื่อสังคม จึงอาจเป็นทางออกที่เหมาะสมเพราะเป็นองค์กรที่สามารถพึ่งพาตนเองได้จากการดำเนินธุรกิจของตนและคำนึงถึงผลประโยชน์ของสังคมเป็นหลัก

แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจเพื่อสังคมได้รับความสนใจมาจากหลายประเทศทั่วโลก โดยองค์กรต่าง ๆ ได้เริ่มนำแนวคิดนี้ไปใช้กันอย่างแพร่หลายมากขึ้น สำหรับประเทศไทยก็เริ่มมีการนำเอาแนวความคิดนี้มาเผยแพร่ในสื่อต่าง ๆ มากขึ้น และเมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ในการประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ได้มีการพิจารณารายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง วิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) และร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. ซึ่งที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบรายงานและร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวและให้มีการแก้ไขภายใน ๗ วัน

วิสาหกิจเพื่อสังคมสามารถดำเนินธุรกิจได้หลากหลายรูปแบบ โดยมีจุดประสงค์ทางสังคมที่ต่างกัน รวมทั้งขนาดและรูปแบบขององค์กรก็แตกต่างกันด้วย ซึ่งสภาพแวดล้อมและประวัติศาสตร์ที่ต่างกันของแต่ละประเทศจะมีผลต่อแนวความคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนที่ต่างกัน ทั้งการให้คำจำกัดความการนำไปใช้ รูปแบบองค์กร โครงสร้างทางกฎหมาย และสถานะแวดล้อมที่เหมาะสม

ตัวอย่างวิสาหกิจเพื่อสังคมในต่างประเทศ เช่น

๑. Green-Works ประเทศอังกฤษซึ่งมีรูปแบบเป็นมูลนิธิ (Registered Charity) แต่เป็นมูลนิธิที่มีโครงสร้างแบบมูลนิธิเพื่อการค้า(Trading Charity) โดยมีหลักการทางการค้าคือ จะคิดค่าธรรมเนียมในการกำจัดเครื่องเรือนตกแต่งบ้านที่ไม่เป็นที่ต้องการจากทั้งองค์กรของภาคเอกชนและภาครัฐ แล้วนำไปตกแต่งใหม่หรือหากเครื่องเรือนนั้นไม่สามารถใช้งานได้แล้วจึงนำไปรีไซเคิล (Recycle) ทั้งนี้เพื่อลดปริมาณขยะลง

จากนั้นจึงนำไปจำหน่ายในราคาถูกให้กับมูลนิธิ โรงเรียน ชุมชน กลุ่มอาสาสมัคร และธุรกิจที่เพิ่งเริ่มก่อตั้ง นอกจากนี้ องค์กรแห่งนี้ยังเน้นการสร้างงานและการจัดฝึกอบรมให้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทั่วสหราชอาณาจักร

๒. ธนาคารกรามีนประเทศบังคลาเทศก่อตั้งโดย Mohammed Yunus เพื่อช่วยเหลือคนจนในชนบทให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนและให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการด้านการเงินแก่คนจน เพราะการขาดแหล่งเงินทุนเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้คนจนในบังคลาเทศไม่สามารถหลุดจากวงจรความยากจนได้

๓. ร้านอาหาร Eighteen Chefs ประเทศสิงคโปร์เป็นร้านอาหารที่ขายอาหารที่มีคุณภาพในราคาที่เป็นธรรม โดยมีจุดเด่นคือการจ้างงานผู้ที่เคยกระทำความผิดมาก่อนซึ่งในปัจจุบันมีจำนวนประมาณร้อยละ ๒๕ ของพนักงานทั้งหมด มีสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีและไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ถึงอดีตของแต่ละคน และฝึกสอนให้พนักงานสามารถเป็นพ่อครัวหรือแม่ครัว รวมทั้งฝึกให้มีทักษะการทำอาหารเพื่อไปทำงานในธุรกิจอาหารได้

๔. Rags2Riches ประเทศฟิลิปปินส์ เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมที่ผลิตสินค้าแฟชั่นและเครื่องตกแต่งบ้านจากเสื้อผ้าเก่า วัสดุดิบบนทรีตีที่ไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม และผ้าจากวัสดุดิบบนธรรมชาติ ซึ่งจะทำงานร่วมกับช่างฝีมือที่อาศัยอยู่ในชุมชนยากจนทั่วประเทศ เพื่อให้สตรีเหล่านี้เข้าถึงระบบตลาดได้และมีการฝึกอบรมทั้งทางด้านทักษะ และด้านสุขภาพ เพื่อให้พวกเขาสามารถเพิ่มศักยภาพของตนเองได้ เป็นต้น

ซึ่งปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญของวิสาหกิจเพื่อสังคมเหล่านี้ ได้แก่ ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) เช่น การตัดสินใจที่ถูกต้องทางธุรกิจ การมองเห็นโอกาสที่คนอื่นมองไม่เห็นและสามารถสร้างมูลค่าจากสิ่งนั้นได้ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดหรือไม่เพียงพอ เพื่อให้องค์กรสามารถแข่งขันกับผู้อื่นได้ ซึ่งล้วนเป็นทักษะที่มากไปกว่าทักษะทางเทคนิคทั่วไป นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมที่ดีที่มีความเชี่ยวชาญในด้านที่แตกต่างกันก็สามารถส่งเสริมให้วิสาหกิจเพื่อสังคมประสบความสำเร็จได้ นอกจากนี้ การให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของวิสาหกิจเพื่อสังคมแก่ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ก็เป็นอีกหนึ่งสิ่งสำคัญที่ควรมีการสนับสนุน เพราะเมื่อทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของวิสาหกิจเพื่อสังคมแล้ว องค์กรรูปแบบนี้ก็จะได้รับการสนับสนุนและยอมรับจากสังคม ซึ่งอาจเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ธุรกิจเพื่อสังคมที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตด้วย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘). **บันทึกการประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติ ครั้งที่ ๙/๒๕๕๘**. กรุงเทพฯ: สำนักgrayงานการประชุมและชวเลข.

ภาษาอังกฤษ

Chell, E. (๒๐๐๗). Social Enterprise and Entrepreneurship - Towards a Convergent Theory of the Entrepreneurial Process. **International Small Business Journal**, ๒๕(๑), ๕-๒๖.

Kerlin, J. A. (๒๐๑๐). A Comparative Analysis of the Global Emergence of Social Enterprise. **International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations**, ๒๑, ๑๖๒-๑๗๙.

Rags2Riches. (n.d.). **How We Became R2R**. Retrieved ๒ November ๒๐๑๕ from <http://rags2riches.ph/about/#history>

Rich, C. (๒๐๑๔). **What It Takes to Be a Social Entrepreneur With Rags2Riches**. Retrieved ๒ November ๒๐๑๕ from http://www.huffingtonpost.com/carrie-rich/what-it-takes-to-be-a-soc_b_5266760.html

Robertson, C. (๒๐๐๘). **Social entrepreneurs: green and good**. Retrieved ๒ November ๒๐๑๕ from <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/7497810.stm>

Social Enterprise Buzz. (๒๐๑๒). **President Tan: Help Others Help Themselves**. Retrieved ๒ November ๒๐๑๕ from <http://www.socialenterprisebuzz.com/2012/08/28/president-tan-help-others-help-themselves/>

Social Enterprise UK. (n.d.). **Social Enterprise FAQs**. Retrieved ๒ November ๒๐๑๕ from <http://www.socialenterprise.org.uk/about/about-social-enterprise/FAQs#whatareses>